

Advies

(A)2591

29 juni 2023

Advies over maatregelen om het concurrentievermogen van de ondernemingen en de koopkracht van de huishoudelijke afnemers veilig te stellen

Artikels 22bis, § 3 van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en 15/25, § 3 van de wet van 12 april 1965 betreffende het vervoer van gasachtige producten en andere door middel van leidingen

Niet-vertrouwelijk

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE.....	2
1. WETTELIJKE BASIS.....	3
2. ANTECEDENTEN.....	4
3. TE BEHALEN DOELSTELLINGEN.....	5
3.1. HET CONCURRENTIEVERMOGEN VAN BEDRIJVEN BEHOUDEN	5
3.1.1. Bestudeerde verbruiksprofielen.....	6
3.1.2. Bestudeerde geografische perimeter.....	7
3.2. KOOPKRACHT VAN HUISHOUDENS VEILIGSTELLEN	8
4. VASTSTELLINGEN VOOR 2023	8
4.1. KOOPKRACHT VAN HUISHOUDENS	9
4.1.1. Elektriciteitsfactuur	9
4.1.2. Aardgasfactuur	9
4.1.3. Totale aardgas- en elektriciteitsfactuur	9
4.2. CONCURRENTIEVERMOGEN VAN BEDRIJVEN	10
4.2.1. Elektriciteitsfactuur	10
4.2.2. Aardgasfactuur	10
4.2.3. Concurrentievermogen van de totale aardgas- en elektriciteitsfactuur.....	11
5. COMPONENTEN DIE ONDER DE FEDERALE BEVOEGDHEID VALLEN	11
5.1. elektriciteitsfactuur	11
5.1.1. Energiecomponent	11
5.1.2. Transmissienettarieven	11
5.1.3. Accijnzen.....	12
5.1.4. Btw.....	14
5.2. AARDGASFACTUUR.....	14
5.2.1. Energiecomponent	14
5.2.2. Vervoerstarieven	14
5.2.3. Accijnzen.....	14
5.2.4. Btw.....	16
5.3. SOCIAAL TARIEF	16
6. MAATREGELEN AANBEVOLEN DOOR DE CREG	17
6.1. BEVORDEREN VAN COORDINATIE OP EUROPEES NIVEAU	17
6.2. DE EVOLUTIE VAN DE ELEKTRICITEITSTRANSMISSIENETTARIEVEN VAN NABIJ VOLGEN.....	18
6.3. ONDERZOEKEN VAN DE INVOERING VAN EEN GUNSTIG TARIFAIR REGIME	20
6.3.1. Enkel van toepassing op elektro-intensieve verbruikers	20
6.3.2. Enkel van toepassing op verbruikers aangesloten op het transmissienet.....	20
6.3.3. Verschillend van de régimes ingevoerd in de buurlanden	21

1. WETTELIJKE BASIS

1. Onder de titel "De energienorm" wordt in artikel 22 *bis* van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt (hierna: de Elektriciteitswet) het volgende bepaald:

"§ 1. Uiterlijk op 15 mei van ieder jaar publiceert de commissie een studie over de verschillende kostencomponenten van de elektriciteitsfactuur die minstens een vergelijking met de buurlanden bevat. De commissie voert deze opdracht, indien mogelijk, uit in samenwerking met de gewestelijke energieregulators."

§ 2. Op advies van de commissie bepaalt de Koning, bij besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, de categorieën van verbruikers, wat betreft type van economische activiteit en de hoeveelheid verbruik, die zullen worden gebruikt voor het opmaken van de in paragraaf 1 bedoelde studie."

§ 3. Onverminderd haar in artikel 12 bedoelde bevoegdheden en uiterlijk op 1 juli van hetzelfde jaar, en na het inwinnen van een advies van de Adviesraad Elektriciteit en Gas en van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, geeft de commissie een advies aan de minister met aanbevelingen voor maatregelen ter vrijwaring van de concurrentiekracht van de ondernemingen en de koopkracht van de residentiële afnemers, Die aanbevelingen slaan op de kostencomponenten van de aardgasfactuur die onder de federale energiebevoegdheid vallen."

2. Onder de titel "De energienorm" wordt in artikel 15/25 van de wet van 12 april 1965 betreffende het vervoer van gasachtige producten en andere door middel van leidingen (hierna: de Gaswet) het volgende bepaald:

"§ 1. Uiterlijk op 15 mei van ieder jaar publiceert de commissie een studie over de verschillende kostencomponenten van de aardgasfactuur die minstens een vergelijking met de buurlanden bevat. De commissie voert deze opdracht, indien mogelijk, uit in samenwerking met de gewestelijke energieregulators."

§ 2. Op advies van de commissie, bepaalt de Koning, bij besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, de categorieën van verbruikers, wat betreft het type van economische activiteit en de hoeveelheid verbruik, die zullen worden gebruikt voor het opmaken van de in paragraaf 1 bedoelde studie."

§ 3. Onverminderd haar in artikel 15/5bis bedoelde bevoegdheden en uiterlijk op 1 juli van hetzelfde jaar, en na het inwinnen van het advies van de Adviesraad Elektriciteit en Gas en van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven geeft de commissie een advies aan de minister met aanbevelingen voor maatregelen ter vrijwaring van de concurrentiekracht van de ondernemingen en de koopkracht van de residentiële afnemers. Die aanbevelingen slaan op de kostencomponenten van de aardgasfactuur die onder de federale energiebevoegdheid vallen."

3. Dit advies wordt dus verleend met toepassing van de artikelen 22*bis*, § 3 van de Elektriciteitswet en 15/25, § 3 van de Gaswet.

4. Vanaf 2024 zal de CREG in dit advies ook maatregelen voorstellen om de rentabiliteit van duurzamere verwarmingstechnologieën, waaronder warmtepompen, te vrijwaren en te bevorderen, en dit in toepassing van artikel 22*bis*/1 van de elektriciteitswet. Aangezien dit artikel pas op 25 mei 2023 in werking is getreden, was het niet mogelijk om dit jaar de analyse uit te voeren van de verhouding tussen de kostprijs van verwarming met een warmtepomp en andere duurzamere technologieën en de kostprijs van verwarming met fossiele brandstoffen (aardgas, stookolie, propaan in bulk en steenkool).

2. ANTECEDENTEN

5. Op 15 mei 2023 hebben de CREG en de gewestelijke energieregulators een studie gepubliceerd¹ die gezamenlijk met de consultant PwC werd uitgevoerd. Voor verschillende standaardverbruikers, van de huishoudelijke afnemer tot grote industriële verbruikers, analyseert deze studie de hoogte van de verschillende componenten van de elektriciteits- en aardgasfactuur in België en in de buurlanden. Een samenvatting van de belangrijkste conclusies van deze studie vindt u in het vierde hoofdstuk van dit advies.

6. Op 17 mei 2023 hebben PwC en de CREG de inhoud van voornoemde studie voorgesteld aan de leden van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en de Adviesraad van de CREG.

7. Op 15 juni 2023 hebben de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en de Adviesraad van de CREG hun advies aan de CREG meegedeeld, dat inhoudelijk identiek is en de volgende twee aanbevelingen bevat:

“1 Behoeft e aan Europese coördinatie

De adviesraad waardeert de inspanningen van België om tot Europese maatregelen te komen om de crisis van de energieprijzen aan te pakken.

Gezien de huidige context en om concurrentievervalsing tussen Europese landen te vermijden, is Europese harmonisatie van het energiebeleid en de energieprijzen op middellange termijn wenselijk.

We zijn immers van mening dat er op EU-niveau maatregelen moeten worden genomen om het concurrentievermogen van ondernemingen te behouden en een neerwaartse spiraal te vermijden.

We dringen aan op een gecoördineerd Europees beleid om deze crisis aan te pakken en structurele oplossingen voor de lange termijn te vinden.

2 De vervoerstarieven onder controle houden

De Forbeg-studie belicht het aandeel van de netkosten in de eindprijs van de verschillende verbruikersprofielen.

De investeringsplannen van de beheerder van het hoogspanningsnet in België wijzen op bijna een verdubbeling van zijn kosten in de komende jaren. Bovendien kunnen we redelijkerwijs verwachten dat deze kosten in de toekomst nog verder zullen stijgen, gezien de investeringen die nodig zijn voor de energietransitie.

Zonder de noodzaak van investeringen voor de noodzakelijke elektrificatie in twijfel te trekken, vraagt de Adviesraad van de CREG dat de vervoerstarieven voor alle verbruikersprofielen betaalbaar (voor huishoudens) en competitief (voor bedrijven) blijven in de komende jaren.

De Adviesraad is van mening dat een maatschappelijk draagvlak voor dergelijke grootschalige projecten essentieel is. Daarom is een eerlijke verdeling van de baten en kosten van deze projecten noodzakelijk. In dit kader pleit de Adviesraad voor transparantie over de kosten van elektrische infrastructuur en over de wijze van financiering (tarieven versus andere financieringsbronnen).

¹ <https://www.creg.be/sites/default/files/assets/Publications/Studies/F20230515EN.pdf>

De Adviesraad vraagt dat voor alle door Elia voorgestelde projecten de kosten-batenverhouding positief is voor de Belgische verbruikers (die momenteel voor deze projecten betalen via de nettarieven).

Dit advies wordt ondersteund door de adviesraad.

Bovendien wijst Elia erop dat:

- *de netkosten in België momenteel vergelijkbaar zijn met die in andere landen, behalve wanneer in andere landen steunmechanismen voor het concurrentievermogen werden ingevoerd;*
- *het openstaat voor overheidsingrijpen om de vervoerstarieven voor alle verbruiksprofielen betaalbaar (voor huishoudens) en competitief (voor bedrijven) te maken in de komende jaren;*
- *de geselecteerde projecten beantwoorden aan een technisch-economisch optimum en essentieel zijn om de ambities op het gebied van energietransitie waar te maken. Elia herinnert er ook aan dat het binnen zijn User group debatten organiseert alsook verschillende openbare raadplegingen. De CREG is ook gemachtigd om toezicht te houden op al haar activiteiten en om na te gaan of de kosten verbonden aan de werking van het transmissienet eerlijk worden verdeeld tussen de gebruikers."*

3. TE BEHALEN DOELSTELLINGEN

8. De CREG merkt op dat zowel artikel 22bis, § 3 van de Elektriciteitswet als artikel 15/25, § 3 van de Gaswet bepalen dat de maatregelen die de CREG aanbeveelt, gericht moeten zijn op de "vrijwaring van de concurrentiekracht van de ondernemingen en de koopkracht van de residentiële afnemers".

3.1. HET CONCURRENTIEVERMOGEN VAN BEDRIJVEN BEHOUDEN

9. Concurrentievermogen is het vermogen van ondernemingen in een land om marktaandeelen te behouden of te winnen in de concurrentie met buitenlandse ondernemingen, bijvoorbeeld dankzij lagere productiekosten.

10. Het vrijwaren van het concurrentievermogen van de Belgische ondernemingen impliceert dus noodzakelijkerwijs dat de elektriciteits- en aardgasfacturen van de Belgische ondernemingen, vertrekkend van een situatie van gelijkwaardig concurrentievermogen en van periode tot periode, ten hoogste even snel moeten stijgen (of ten minste even snel moeten dalen) als de elektriciteits- en aardgasfacturen van de buitenlandse ondernemingen².

11. Daarom moet in het kader van dit advies zowel worden gekeken naar (i) de verbruiksprofielen van de ondernemingen waarvan de gas- en elektriciteitsrekeningen moeten worden vergeleken, als naar (ii) de relevante geografische perimeteer voor de definitie van het begrip "buitenlandse ondernemingen".

² We moeten er hier dus met nadruk op wijzen dat de sterke stijging van de aardgas- en elektriciteitsprijzen waarmee de Belgische ondernemingen vandaag worden geconfronteerd, geen verslechtering van hun concurrentievermogen impliceert indien de buitenlandse ondernemingen die in aanmerking worden genomen, een gelijkwaardige stijging van de aardgas- en elektriciteitsprijzen ondergaan. Paradoxaal genoeg leidt, onder overigens gelijkblijvende omstandigheden, de sterke stijging van de aardgas- en elektriciteitsprijzen die de laatste maanden is waargenomen, in dit geval tot een vermindering van de concurrentiële handicap of van het concurrentievoordeel van de Belgische ondernemingen, wanneer dat wordt uitgedrukt in een percentage van de totale aardgas- en elektriciteitsfactuur.

3.1.1. Bestudeerde verbruiksprofielen

Om het concurrentievermogen van de Belgische ondernemingen zo goed mogelijk te kunnen beoordelen, heeft de CREG in 2015 aan consultant PwC de opdracht toevertrouwd om voor de drie Belgische gewesten de belangrijkste industriële sectoren te identificeren die blootgesteld zijn aan de internationale concurrentie en waarvoor de kosten verbonden aan hun gas- en elektriciteitsbevoorrading een belangrijk deel van hun productiekosten uitmaken. Op basis hiervan werd PwC verzocht een reeks van zes industriële verbruiksprofielen te selecteren die representatief zijn voor deze industriële sectoren.

Tijdens een workshop op 13 november 2015 heeft PwC de resultaten van zijn macro-economische analyses en zijn selectie van industriële verbruiksprofielen op basis daarvan voorgesteld aan vertegenwoordigers van de Nationale Bank van België, de belangrijkste werkgeversorganisaties³ en vakbondsorganisaties⁴. De vertegenwoordigers van de bovenvermelde organisaties hadden de gelegenheid om PwC en de CREG op de hoogte te brengen van hun opmerkingen in dit verband. Op basis van de ontvangen opmerkingen⁵ en een vertrouwelijke analyse door de CREG van de verbruiksprofielen van de industriële verbruikers aangesloten op het transmissienet voor elektriciteit, werden zes industriële verbruiksprofielen geselecteerd: vier voor elektriciteit en twee voor gas. De belangrijkste kenmerken van deze zes verbruiksprofielen worden in de onderstaande tabel weergegeven. Op basis daarvan heeft PwC voor rekening van de CREG de prijsvergelijkingen uitgevoerd met een analyse van de situatie in januari 2016⁶, januari 2017⁷, januari 2018⁸ en januari 2019⁹.

Tabel 1: verbruiksprofielen die PwC in 2015 in overleg met de stakeholders heeft geselecteerd en waarmee rekening is gehouden in de vergelijkingen die de CREG heeft laten maken voor de analyse van de situatie in januari 2016, januari 2017, januari 2018 en januari 2019

Profile	Annual consumption (GWh)	Maximum capacity (MW)	Connection level	Grid
E1	10	2,0	26-36 kV	DSO (Trans HS)
E2	25	5,0	30/36/70 kV	LTSO
E3	100	13,0	>150kV	TSO
E4	500	62,5	>150kV	TSO
G1	100	15		DSO (T6)
G2	2500	300		TSO

Bron : PwC

12. Gelet op de consensus die in 2015 werd bereikt met de sectororganisaties die de belangrijkste Belgische industriële verbruikers vertegenwoordigen, en na actualisering van de bovenvermelde macro-economische analyse, werden deze zes industriële verbruiksprofielen ook als zodanig¹⁰ in aanmerking genomen in de prijsvergelijkingen die PwC in opdracht van FORBEG¹¹ heeft uitgevoerd en

³ FEB/VBO, UWE, VOKA, BECI, FEBELIEC, ESSENSCIA, FEVIA en AGORIA

⁴ ABVV/FGTB, ACV/CSC en ACLVB/CGSLB

⁵ In 2015 ontvingen de CREG en PwC opmerkingen en suggesties van VBO/FEB, UWE, VOKA, FEBELIEC, ESSENSCIA, FEVIA en AGORIA.

⁶ <https://www.creg.be/sites/default/files/assets/Publications/Others/20160629-EnergyPrices-FinalReport.pdf>

⁷ https://www.creg.be/sites/default/files/assets/Publications/Studies/2017-PwC_Report_A_European_comparison_of_electricity_and_gas_for_large_industrial_consumers_0.pdf

⁸ <https://www.creg.be/sites/default/files/assets/Publications/Studies/F20180716EN.pdf>

⁹ <https://www.creg.be/sites/default/files/assets/Publications/Studies/F20190507EN.pdf>

¹⁰ Een kleine toename van de gecontracteerde capaciteit voor de profielen E1, G1 en G2 buiten beschouwing gelaten.

¹¹ FORBEG verenigt de CREG en de regionale regulatoren (BRUGEL, CWAPE en VREG).

die de situatie in januari 2020¹², januari 2021¹³, januari 2022¹⁴ en januari 2023¹⁵ analyseren. Twee kleinere verbruiksprofielen, E0 (2 GWh/jaar) voor elektriciteit en G0 (1,25 GWh/jaar) voor aardgas, werden toegevoegd aan de zes profielen E1, E2, E3, E4, G1 en G2.

13. Aan de hand van deze acht verbruiksprofielen kan PwC het concurrentievoordeel of -nadeel op het vlak van de som van hun gas- en elektriciteitsrekeningen berekenen voor elk van de vijf industriële sectoren die op basis van de macro-economische analyse¹⁶ zijn geselecteerd.

3.1.2. Bestudeerde geografische perimenter

14. Aangezien zowel artikel 22bis, § 1 van de Elektriciteitswet als artikel 15/25, § 1 van de Gaswet uitdrukkelijk verwijzen naar het begrip "buurlanden", beschouwt de CREG deze "buurlanden" als de geografische referentieperimeter in het kader van dit advies.

15. De CREG merkt op dat er altijd een consensus is geweest om Duitsland, Frankrijk en Nederland tot de "buurlanden" te rekenen. Over de opname van twee andere landen die geografisch als "buurlanden" kunnen worden beschouwd, bestonden in het verleden al meningsverschillen.

16. Het eerste land waarover zo'n meningsverschil bestaat, is het Groothertogdom Luxemburg. Gezien de bescheiden omvang van dit land en de industriële activiteit die er gevestigd is in vergelijking met andere buurlanden zoals Frankrijk of Duitsland, heeft de CREG dit land nooit in aanmerking genomen in haar internationale vergelijkingen.

17. Het tweede land waarover vaak meningsverschillen bestaan, is het Verenigd Koninkrijk. Aangezien het Verenigd Koninkrijk altijd een belangrijke handelspartner van België is geweest, heeft de CREG er in haar internationale vergelijkingen steeds rekening mee gehouden. Zo werden in het rapport "*Towards a Belgian Economic Brexit Strategy: position of the Belgian employers' federations*"¹⁷ van januari 2017 de volgende feiten naar voren gebracht:

- volgens ESSENSCIA (zie p. 56-59 van bovengenoemd rapport) was het Verenigd Koninkrijk de vijfde handelspartner van de Belgische chemische industrie in termen van export (7,4 % van de totale Belgische export van chemische producten, d.w.z. € 8,6 miljard in 2015), na Duitsland en Frankrijk, maar vóór Nederland. Farmaceutische producten (47 %), polymeren en plastic producten (24 %) en organische basischemicaliën (10 %) waren goed voor het grootste deel van de uitvoer naar het Verenigd Koninkrijk. Merk op dat België aanzienlijk meer chemische producten naar het Verenigd Koninkrijk heeft uitgevoerd dan het heeft ingevoerd (€ 8,6 miljard aan uitvoer in 2015 tegenover € 3,9 miljard aan invoer in 2015);
- volgens PHARMA.BE (zie p. 98-99 van bovengenoemd rapport) was het Verenigd Koninkrijk de derde handelspartner van de Belgische farmaceutische industrie in termen van export (meer dan 10 % van de totale Belgische export van farmaceutische producten, d.w.z. € 4,3 miljard in 2015), na Duitsland, maar vóór Frankrijk en Nederland;

¹² <https://www.creg.be/sites/default/files/assets/Publications/Studies/F20200520EN.pdf>

¹³ <https://www.creg.be/sites/default/files/assets/Publications/Studies/F20210517EN.pdf>

¹⁴ <https://www.creg.be/sites/default/files/assets/Publications/Studies/F20220513EN.pdf>

¹⁵ <https://www.creg.be/sites/default/files/assets/Publications/Studies/F20230515EN.pdf>

¹⁶ Voedingsmiddelen en dranken (NACE 10-12), cokes en geraffineerde aardolieproducten (NACE 19), chemische producten (NACE 20), farmaceutische producten (NACE 21) en vervaardiging van metalen in primaire vorm (NACE 24).

¹⁷ Rapport van de Belgische Brexit High Level Group - "*Towards a Belgian Economic Brexit Strategy*", januari 2017 (<https://economie.fgov.be/fr/publicaties/rapport-du-brexite-high-level>)

- volgens AGORIA (zie p. 94-97 van bovengenoemd rapport) was het Verenigd Koninkrijk de vierde handelspartner wat betreft de uitvoer van de Belgische technologische industrie, op gelijke hoogte met Nederland (9,9 % van de totale Belgische uitvoer van technologische producten, d.w.z. € 7,1 miljard);
- volgens FEVIA (zie p. 86-90 van bovengenoemd rapport) was het Verenigd Koninkrijk de vierde handelspartner van de Belgische voedingsindustrie in termen van export, na Frankrijk, Nederland en Duitsland (9,2 % van de totale Belgische export van voedingsproducten, d.w.z. € 2,2 miljard in 2015). België exporteerde veel meer voedingsproducten naar het Verenigd Koninkrijk dan het importeerde.

18. Tot slot merkt de CREG op dat de voorbereidende werkzaamheden¹⁸ betreffende artikel 22bis van de Elektriciteitswet en artikel 15/25 van de Gaswet recent alle onzekerheid hebben weggenomen door meermaals expliciet te verwijzen naar Duitsland, Frankrijk, Nederland en het Verenigd Koninkrijk. Zo vermeldt de memorie van toelichting in het bijzonder dat *"het huidige wetsontwerp voorziet in een jaarlijkse evaluatie door de regulator van het niveau van de verschillende kostenelementen van de elektriciteits- en aardgasfactuur, waarbij een vergelijking wordt gemaakt met die van Duitsland, Nederland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk"* (onderlijning CREG). In de toelichtingen bij de artikelen 5, 7 en 13 van het wetsontwerp wordt ook uitdrukkelijk verwezen naar het Verenigd Koninkrijk (maar niet naar het Groothertogdom Luxemburg).

19. Om bovenvermelde redenen zal de CREG de competitiviteit van de elektriciteits- en aardgasfactuur van de Belgische ondernemingen analyseren ten opzichte van de buurlanden, met name Duitsland, Frankrijk, Nederland en het Verenigd Koninkrijk.

3.2. KOOPKRACHT VAN HUISHOUDENS VEILIGSTELLEN

20. Terwijl het vrijwaren van het concurrentievermogen van de ondernemingen noodzakelijkerwijze impliceert dat de evolutie van de elektriciteits- en aardgasfacturen in België wordt vergeleken met die in de buurlanden, ligt deze noodzaak minder voor de hand wanneer het gaat om het vrijwaren van de koopkracht van de huishoudens. De Belgische huishoudens concurreren niet met de huishoudens in de buurlanden en hun koopkracht evolueert volgens de verhouding tussen enerzijds het bedrag van hun elektriciteits- en aardgasfactuur en anderzijds het bedrag van hun beschikbare inkomen. Hoewel het denkkader dus gevoelig verschilt, meent de CREG dat een vergelijking met de buurlanden een interessant licht kan werpen op het in België waargenomen prijsniveau, op het niveau van de sociale steun voor energie in België en op het energie-inspanningspercentage¹⁹.

4. VASTSTELLINGEN VOOR 2023

21. Dit hoofdstuk bevat een kort overzicht over de conclusies van de studie die op 15 mei 2023 is gepubliceerd door de CREG en de gewestelijke energieregulators en die gezamenlijk met de consultant PwC werd uitgevoerd. Deze studie analyseert de situatie in januari 2023, behalve voor de

¹⁸ Kamer van Volksvertegenwoordigers, DOC 55 2465/001 "wetsvoorstel houdende diverse bepalingen op het vlak van energie", 3 februari 2022

¹⁹ Het energie-inspanningspercentage (EOR) is een indicator van energiearmoede die in Frankrijk wordt gedefinieerd op basis van het energieverbruik in verhouding tot het beschikbare inkomen, exclusief huisvestingskosten, die ook wordt gebruikt in de studie die de CREG en de regionale regulators samen met de consultant PwC hebben uitgevoerd en die in dit advies wordt vermeld.

huishoudelijke profielen waarvoor de prijzen van februari 2023 in aanmerking worden genomen. Voor meer details verwijst de CREG naar de inhoud van deze studie.

4.1. KOOPKRACHT VAN HUISHOUDENS

4.1.1. Elektriciteitsfactuur

22. Hoewel de prijzen aanzienlijk hoger zullen blijven dan vóór 2022, zijn de elektriciteitsfacturen voor Belgische huishoudens (en voor Belgische kmo's aangesloten op het laagspanningsnet) tussen 2022 en 2023 gedaald. Naast de lagere prijzen op de groothandelsmarkten voor elektriciteit hebben overheidsmaatregelen, zoals de btw-verlaging op elektriciteit naar 6 % in België (eerst tijdelijk en intussen permanent), geholpen om de factuur van Belgische huishoudens te verlagen. In vergelijking met de buurlanden hebben Belgische huishoudens (en Belgische kmo's aangesloten op het laagspanningsnet), in tegenstelling tot de voorbije jaren, de laagste elektriciteitsfactuur, net na Frankrijk. Daar blijft het standaardproduct voor gezinnen gereguleerd door de staat. Binnen België betalen Vlaamse huishoudens het minst voor elektriciteit, op de voet gevolgd door Brussel en Wallonië. De netkosten, toeslagen en heffingen bleven relatief stabiel in de drie Belgische regio's.

4.1.2. Aardgasfactuur

23. Hoewel de prijzen aanzienlijk hoger blijven dan vóór 2022, zijn de aardgasfacturen voor Belgische huishoudens tussen 2022 en 2023 gedaald en is België in 2023 het goedkoopste land voor aardgas, op de voet gevolgd door Frankrijk. Naast de lagere prijzen op de groothandelsmarkten voor aardgas hebben overheidsmaatregelen zoals de btw-verlaging op aardgas naar 6 % in België (eerst tijdelijk en intussen permanent), geholpen om de factuur van Belgische huishoudens te verlagen. In vergelijking met de buurlanden zijn de netkosten, heffingen en toeslagen laag in België, met uitzondering van de netkosten in Wallonië. Vlaanderen is door lagere heffingen en toeslagen iets goedkoper dan Brussel en Wallonië.

4.1.3. Totale aardgas- en elektriciteitsfactuur

24. Begin 2023 was de totale aardgas- en elektriciteitsfactuur van de Belgische huishoudens de tweede goedkoopste van de bestudeerde landen. Op basis van commerciële aanbiedingen in februari 2023 betaalden Belgische huishoudens gemiddeld € 1.383 per jaar voor hun elektriciteitsfactuur. België was het tweede goedkoopste land (net na Frankrijk, waar huishoudens € 843 per jaar betaalden). Voor aardgas betaalden Belgische huishoudens gemiddeld € 2.627 per jaar, waarmee België het goedkoopste land was (net voor Frankrijk, waar huishoudens € 2.766 per jaar betaalden). Belgische huishoudens betaalden dus gemiddeld € 4.010 voor hun totale energiefactuur.

25. De studie vergelijkt ook het aandeel van het beschikbaar inkomen dat gezinnen in België en onze buurlanden besteden aan hun energiefactuur. Daarbij wordt rekening gehouden met de sociale energiemaatregelen in elk land, zoals de btw-verlaging op elektriciteit en aardgas of de toekenning van diverse premies of verlaagde tarieven. Als we kijken naar het aandeel van de totale energiefactuur (elektriciteit en aardgas) ten opzichte van het gemiddelde beschikbare inkomen van huishoudens (exclusief huisvestingskosten), dan is deze het laagst in Frankrijk (8 %) en het hoogst in Nederland (bijna 14 %). België ligt net achter Frankrijk, met een totale energiefactuur die bijna 9 % van het gemiddelde huishoudinkomen vertegenwoordigt.

26. Voor Belgische gezinnen met de laagste inkomens die maximale sociale steun ontvangen, maakt de energiefactuur een kleiner deel (ongeveer 7 %) uit van hun inkomen dan in onze buurlanden²⁰. In Nederland, tweede in de rij, bedraagt het aandeel van de energiefactuur in het inkomen van de meest kwetsbare gezinnen ongeveer 16 %. Kwetsbare gezinnen in het Verenigd Koninkrijk die maximale sociale steun ontvangen, hebben het hoogste energie-inspanningspercentage van de bestudeerde landen, waarbij hun energiefactuur meer dan 30 % van hun inkomen uitmaakt. In België komt een groot deel van de kwetsbare gezinnen in aanmerking voor het sociaal tarief²¹, waardoor ze aanzienlijke kortingen krijgen op hun energiefactuur.

4.2. CONCURENTIEVERMOGEN VAN BEDRIJVEN

4.2.1. Elektriciteitsfactuur

27. Voor het tweede opeenvolgende jaar betalen de grote industriële verbruikers in België meer voor de energiecomponent. De energiecomponent in Frankrijk en Duitsland is aanzienlijk competitiever dan in België als gevolg van overheidsmaatregelen die de prijzen drukken.

28. Wat de heffingen en toeslagen betreft, is het belangrijk om een onderscheid te maken tussen elektro-intensieve en niet-elektro-intensieve bedrijven:

- België, Frankrijk, Duitsland en ook Nederland passen allerlei (gedeeltelijke) vrijstellingen toe op heffingen en/of toeslagen voor elektro-intensieve bedrijven. Het Verenigd Koninkrijk doet dat niet;
- voor niet-elektro-intensieve bedrijven zijn er minder maatregelen. Daarom zijn de verschillen tussen landen voor die groep doorgaans kleiner. België bevindt zich voor niet-elektro-intensieve gebruikers in de middenmoot. Het Verenigd Koninkrijk blijft bij uitstek het duurst.

29. Voor grote industriële verbruikers aangesloten op middenspanning is België competitiever dan voor verbruikers aangesloten op hoogspanning, maar dit is deels te wijten aan de tijdelijke verlaging van het bijzondere accijsrecht voor deze doelgroep tussen november 2022 en maart 2023.

30. Binnen België is Vlaanderen de meest competitieve regio. Vlaanderen heeft een plafond op de quotumplicht voor groenestroomcertificaten en warmte-krachtcertificaten voor elektro-intensieve bedrijven.

4.2.2. Aardgasfactuur

31. Voor het tweede opeenvolgende jaar zien we een stijging van de aardgasfactuur voor industriële verbruikers in alle onderzochte landen/regio's. Over het algemeen is België opnieuw concurrentieel voor aardgas, dankzij lage heffingen, toeslagen en netkosten, maar de verschillen tussen de landen zijn minimaal. Voor kleinere bedrijven in België is de aardgasfactuur competitiever dan voor grote bedrijven.

²⁰ Voor huishoudens met de laagste inkomens werden de kosten voor huisvesting niet afgetrokken van het beschikbare inkomen, aangezien de meeste huishoudens met een minimuminkomen in de bestudeerde landen vaak aanzienlijke steun ontvangen op dit gebied

²¹ De categorie RVT (Rechthebbenden verhoogde tegemoetkoming) genoot het sociaal tarief tussen 1 februari 2021 en 30 juni 2023. Vanaf 1 juli 2023 krijgen RVT-huishoudens het goedkoopste commerciële tarief van hun leverancier voor een periode van minimaal drie maanden.

32. Binnen België is Vlaanderen de meest competitieve regio.

4.2.3. Concurrentievermogen van de totale aardgas- en elektriciteitsfactuur

33. studie analyseert ook de impact van de energieprijzen op het concurrentievermogen van de belangrijkste industriële sectoren in België.

34. Houden we rekening met de combinatie van de elektriciteits- en aardgasfactuur, dan is de concurrentiepositie van Belgische bedrijven in vergelijking met onze buurlanden (inclusief het Verenigd Koninkrijk) verslechterd ten opzichte van vorig jaar:

- in Brussel en Wallonië hebben niet-elektro-intensieve bedrijven in de meeste van de bestudeerde industriële sectoren een concurrentievoordeel, maar ondervinden elektro-intensieve bedrijven een concurrentienadeel.
- in Vlaanderen behouden elektro-intensieve en niet-elektro-intensieve bedrijven een concurrentievoordeel, maar dit is minder ten opzichte van 2022. In de meeste bestudeerde sectoren hebben elektro-intensieve bedrijven een zwakker concurrentievoordeel dan niet-elektro-intensieve bedrijven.

5. COMPONENTEN DIE ONDER DE FEDERALE BEVOEGDHEID VALLEN

35. Zowel artikel 22*bis*, §3 van de Elektriciteitswet als artikel 15/25, § 3 van de Gaswet bepalen dat de aanbevelingen van de CREG betrekking moeten hebben op de componenten van de elektriciteits- en aardgasfactuur die onder de federale energiebevoegdheid vallen. Het doel van dit onderdeel is beknopt de componenten van de elektriciteits- en aardgasfactuur in herinnering te brengen die onder de federale bevoegdheid vallen. Recente veranderingen in deze verschillende componenten worden ook uiteengezet.

5.1. ELEKTRICITEITSFACTUUR

5.1.1. Energiecomponent

36. Aangezien er in België geen prijsregulering is, evolueert de energiecomponent naargelang van de evolutie van de prijzen op de groothandelsmarkten.

5.1.2. Transmissienettarieven

37. De door de CREG goedgekeurde tarieven van Elia Transmission Belgium zijn sinds 1 januari 2016 over het algemeen stabiel en zijn momenteel bekend tot 31 december 2023.

38. Gezien het ambitieuze investeringsprogramma dat zal worden uitgevoerd, verwacht de CREG echter een aanzienlijke en progressieve stijging van deze tarieven tijdens de periode 2024-2027. Mocht de inhoud van het tariefvoorstel dat Elia op 10 mei 2023 aan de CREG heeft overgemaakt ongewijzigd zijn goedgekeurd, dan zou er tussen nu en 1 januari 2024 een stijging van ongeveer 50 % worden

genoteerd en tussen nu en 1 januari 2027 een stijging van ongeveer 140 %. Hoewel de CREG de komende weken de redelijkheid van dergelijke tariefstijgingen zal nagaan, geven deze ordes van grootte al een eerste idee van de maximale tariefstijgingen die in de nabije toekomst kunnen worden verwacht.

39. In het geval van elektriciteit en gezien het principe van tariefcascade moet worden benadrukt dat een eventuele gunstige tariefregeling waartoe op federaal niveau wordt besloten, alleen zou gelden voor de verbruikers die zijn aangesloten op het transmissienet en op de netten met een transmissiefunctie. Aangezien de gewesten bevoegd zijn voor de distributietarieven, kunnen enkel zij de tarieven voor de verbruikers die zijn aangesloten op het distributienet vastleggen.

5.1.3. Accijnzen

40. Sinds 1 januari 2022 gebeurt de financiering van bepaalde openbare dienstverplichtingen niet langer via een toeslag in de tarieven, maar via de federale staatsbegroting. Als gevolg van deze hervorming past Elia dan ook sinds 1 januari 2022 geen toeslagen meer toe wat betreft de tarieven voor de aankoop van groenestroomcertificaten, de aansluiting van *offshore* windmolenparken, de aanleg van de strategische reserve, de financiering van het capaciteitsvergoedingsmechanisme en de federale bijdrage, in overeenstemming met de artikelen 7, § 1 en 2, *7octies*, *7undecies* en *21bis-ter* van de Elektriciteitswet.

41. De staatsbegroting wordt nu gespijsd door het bijzondere accijnsrecht op elektriciteit.

42. Het bedrag van het bijzondere accijnsrecht dat van toepassing is tussen januari en oktober 2022 is opgenomen in onderstaande tabel.

Tabel 2: bijzonder accijnsrecht op elektriciteit van 1 januari tot 31 oktober 2022

Bijzondere accijnzen elektriciteit (in €/MWh)	Professioneel verbruik	Niet- professioneel verbruik
0 - 20 MWh/jaar	14,21	13,60
20 - 50 MWh/jaar	12,09	11,58
50 - 1.000 MWh/jaar	11,39	10,90
1.000 - 25.000 MWh/jaar	10,69	10,23
25.000 - 100.000 MWh/jaar	2,73	2,40
> 100.000 MWh/jaar	0,50	1,00

43. Van 1 november 2022 tot en met 31 maart 2023 is het bijzondere accijnsrecht gewijzigd door een tijdelijke verlaging van het bedrag dat wordt geïnd bij professionele verbruikers voor hun verbruik van minder dan 1.000 MWh/jaar.

Tabel 3: bijzonder accijnsrecht op elektriciteit van 1 november 2022 tot en met 31 maart 2023

Bijzondere accijnzen elektriciteit (in €/MWh)	Professioneel verbruik	Niet- professioneel verbruik
0 - 20 MWh/jaar	0,50	13,60
20 - 50 MWh/jaar	0,50	11,58
50 - 1.000 MWh/jaar	0,50	10,90
1.000 - 25.000 MWh/jaar	10,69	10,23
25.000 - 100.000 MWh/jaar	2,73	2,40
> 100.000 MWh/jaar	0,50	1,00

44. Vanaf 1 april 2023 is het bijzondere accijnsrecht voor niet-professionele verbruikers aanzienlijk verhoogd om de verlaging van de btw-inkomsten als gevolg van de definitieve handhaving van 6 % btw op elektriciteit te compenseren²².

Tabel 4: bijzonder accijnsrecht op elektriciteit van 1 april tot 30 juni 2023

Bijzondere accijnzen elektriciteit (in €/MWh)	Professioneel verbruik	Niet- professioneel verbruik
0 - 3 MWh/jaar	14,21	42,58
3 - 20 MWh/jaar	14,21	47,48
20 - 50 MWh/jaar	12,09	45,46
50 - 1.000 MWh/jaar	11,39	44,78
1.000 - 25.000 MWh/jaar	10,69	44,11
25.000 - 100.000 MWh/jaar	2,73	36,28
> 100.000 MWh/jaar	0,50	36,28

45. Vanaf 1 juli 2023 stijgt het bijzondere accijnsrecht voor de eerste schijf naar € 47,48/MWh (zelfde niveau als de tweede schijf) voor niet-professioneel verbruik. Daarnaast is voor deze eerste verbruiksschijf een "omgekeerd cliquet-systeem" ingevoerd, waarbij het bijzondere accijnsrecht wordt verlaagd als de beursnoteringen voor elektriciteit boven € 250/MWh stijgen. Dit systeem zal voor het eerst worden toegepast aan het einde van de overgangperiode van 1 april tot 30 juni 2023. Als de beursnoteringen voor elektriciteit in het derde kwartaal van 2023 boven € 250/MWh stijgen, wordt het tarief van het bijzondere accijnsrecht op elektriciteit dat van toepassing is in het eerste kwartaal van 2024 verlaagd om het effect van schommelingen op de groothandelsmarkten op de facturen van huishoudelijke afnemers te beperken. Ondanks deze verhoging van het bijzondere accijnsrecht die deel uitmaakt van de component belastingen, zou de positie van België wat betreft elektriciteit ongewijzigd moeten blijven in vergelijking met de buurlanden. De CREG-boordtabel toont aan dat België in juni 2023 het tweede goedkoopste land voor residentiële elektriciteit is, na Frankrijk. Volgens onze berekeningen zou, onder overigens gelijkblijvende omstandigheden, de verhoging van de eerste schijf van het bijzondere accijnsrecht op elektriciteit vanaf 1 juli 2023 geen invloed hebben op de Belgische positie.

²² Overeenkomstig de [wet van 19 maart 2023 houdende hervorming van de fiscaliteit op de energiefactuur](#)

46. Met betrekking tot dit bijzondere accijnsrecht moeten twee specifieke maatregelen worden benadrukt:

- beschermde klanten genieten een vrijstelling van het bijzondere accijnsrecht op elektriciteit tot 30 juni 2023: vanaf 1 juli 2023 betalen zij echter een verlaagd bijzonder accijnsrecht (23,62 €/MWh in plaats van 47,48 €/MWh)²³;
- - elektriciteit die wordt verbruikt bij bepaalde industriële processen (chemische reductie, elektrolyse, metallurgische procedés, mineralogische procedés ...) is vrijgesteld van het bijzondere accijnsrecht op de elektriciteit²⁴.

47. Voor verbruikers die zijn aangesloten op een spanningsniveau van 1 kV of minder is ook een energiebijdrage van € 1,9261/MWh verschuldigd. De beschermde klanten genieten een vrijstelling van de energiebijdrage²⁵.

5.1.4. Btw

48. In februari 2022 heeft de federale regering verschillende maatregelen genomen om de koopkracht van de huishoudens te vrijwaren tegenover de ongeziene stijging van de energieprijzen op de groothandelsmarkten, die een weerslag had op de energieprijzen op de residentiële markt. Deze maatregelen omvatten onder meer een tijdelijke verlaging van het btw-tarief op elektriciteit voor huishoudelijke afnemers van 21 % tot 6 % vanaf 1 maart 2022. Deze maatregel werd verschillende keren verlengd voordat het btw-tarief definitief werd vastgesteld op 6 % vanaf 1 april 2023.

5.2. AARDGASFACTUUR

5.2.1. Energiecomponent

49. Aangezien er in België geen prijsregulering is, evolueert de energiecomponent naargelang van de evolutie van de prijzen op de groothandelsmarkten.

5.2.2. Vervoerstarieven

50. De CREG heeft beslist om de vervoerstarieven voor aardgas te verlagen vanaf 1 juli 2022, voor de zesde keer op rij, om verbruikers te steunen in een context van hoge aardgasprijzen. Deze tariefverlaging van 10 % wordt gehandhaafd voor de toekomstige tariefperiode 2024-2027, waardoor het positieve effect op de factuur van particulieren, kmo's en grote bedrijven wordt verlengd.

5.2.3. Accijnzen

51. Met ingang van 1 januari 2022 wordt de financiering van de fondsen, die voorheen door de federale gasbijdrage werd gefinancierd, nu door de federale staatsbegroting gefinancierd.

52. De staatsbegroting wordt nu gespijsd door het bijzondere accijnsrecht op aardgas.

²³ Overeenkomstig de [Programmawet van 27 december 2004](#), artikel 429

²⁴ Idem.

²⁵ Idem.

Tabel 5: bijzonder accijnsrecht op aardgas van 1 januari tot 31 oktober 2022

Bijzondere accijnzen aardgas (in €/MWh)	Professioneel verbruik	Niet-professioneel verbruik
0 - 20.000 MWh/jaar	0,66	0,54
20.000 - 50.000 MWh/jaar	0,56	0,46
50.000 - 250.000 MWh/jaar	0,54	0,44
250.000 - 1.000.000 MWh/jaar	0,42	0,34
1.000.000 - 2.500.000 MWh/jaar	0,22	0,18
> 2.500.000 MWh/jaar	0,15	0,15

53. Van 1 november 2022 tot en met 31 maart 2023 is het bijzondere accijnsrecht gewijzigd door een tijdelijke verlaging van het bedrag dat wordt geïnd bij professionele verbruikers voor hun verbruik van minder dan 50.000 MWh/jaar.

Tabel 6: bijzonder accijnsrecht op aardgas van 1 november 2022 tot en met 31 maart 2023

Bijzondere accijnzen aardgas (in €/MWh)	Professioneel verbruik	Niet-professioneel verbruik
0 - 20.000 MWh/jaar	0,00	0,54
20.000 - 50.000 MWh/jaar	0,00	0,46
50.000 - 250.000 MWh/jaar	0,54	0,44
250.000 - 1.000.000 MWh/jaar	0,42	0,34
1.000.000 - 2.500.000 MWh/jaar	0,22	0,18
> 2.500.000 MWh/jaar	0,15	0,15

54. Vanaf 1 april 2023 is het bijzondere accijnsrecht voor niet-professionele verbruikers aanzienlijk verhoogd om de verlaging van de btw-inkomsten als gevolg van de definitieve handhaving van 6 % btw op aardgas te compenseren.

Tabel 7: bijzonder accijnsrecht op aardgas tussen 1 april en 30 juni 2023

Bijzondere accijnzen aardgas (in €/MWh)	Professioneel verbruik	Niet-professioneel verbruik
0 - 12 MWh/jaar	0,66	5,06
12 - 20.000 MWh/jaar	0,66	8,23
20.000 - 50.000 MWh/jaar	0,56	8,23
50.000 - 250.000 MWh/jaar	0,54	8,23
250.000 - 1.000.000 MWh/jaar	0,42	8,23
1.000.000 - 2.500.000 MWh/jaar	0,22	8,23
> 2.500.000 MWh/jaar	0,15	8,23

55. Vanaf 1 juli 2023 stijgt het bijzondere accijnsrecht voor de eerste schijf naar € 8,23/MWh (zelfde niveau als de tweede schijf) voor niet-professioneel verbruik. Daarnaast is voor deze eerste verbruiksschijf een "omgekeerd cliquet-systeem" ingevoerd, waarbij het bijzondere accijnsrecht wordt verlaagd als de beursnoteringen voor aardgas boven € 100/MWh stijgen en verhoogd als de beursnoteringen voor aardgas onder € 45/MWh dalen. Dit systeem zal voor het eerst worden toegepast aan het einde van de overgangperiode van 1 april tot 30 juni 2023. Als de beursnoteringen voor aardgas in het derde kwartaal van 2023 boven € 100/MWh stijgen, wordt het tarief van het bijzondere accijnsrecht op aardgas dat van toepassing is in het eerste kwartaal van 2024 verlaagd om het effect van schommelingen op de groothandelsmarkten op de facturen van huishoudelijke afnemers te beperken. Als daarentegen de beursnoteringen voor aardgas in het derde kwartaal van

2023 lager zijn dan € 45/MWh, wordt het tarief van het bijzondere accijnsrecht op aardgas dat in het eerste kwartaal van 2024 van toepassing is, verhoogd. Ondanks deze verhoging van het bijzondere accijnsrecht die deel uitmaakt van de component belastingen, zou de positie van België wat betreft aardgas ongewijzigd moeten blijven in vergelijking met de buurlanden. De CREG-boordtabel toont aan dat België in juni 2023 het goedkoopste land voor residentieel aardgas is. Volgens onze berekeningen zou, onder overigens gelijkblijvende omstandigheden, de verhoging van de eerste schijf van het bijzondere accijnsrecht op aardgas vanaf 1 juli 2023 geen invloed hebben op de Belgische positie.

56. Met betrekking tot dit bijzondere accijnsrecht moeten twee specifieke maatregelen worden benadrukt:

- beschermde klanten genieten een vrijstelling van het bijzondere accijnsrecht op aardgas tot 30 juni 2023: vanaf 1 juli 2023 betalen zij echter een verlaagd bijzonder accijnsrecht (€ 2,77/MWh in plaats van € 8,23/MWh)²⁶;
- aardgas dat wordt verbruikt bij bepaalde industriële processen (chemische reductie, elektrolyse, metallurgische procedés, mineralogische procedés ...) is vrijgesteld van het bijzondere accijnsrecht op het aardgas²⁷.

57. Er is ook een energiebijdrage van € 0,9978/MWh verschuldigd. De beschermde klanten genieten een vrijstelling van de energiebijdrage²⁸. Er is een vrijstelling voor de ondernemingen die aardgas als grondstof gebruiken en een verlaagd tarief van € 0,54/MWh geldt voor de ondernemingen die een brancheovereenkomst hebben ondertekend.

5.2.4. Btw

58. In maart 2022 besliste de federale regering om het btw-tarief voor aardgas voor huishoudelijke afnemers tijdelijk te verlagen van 21 % naar 6 % vanaf 1 april 2022. Deze maatregel werd verschillende keren verlengd voordat het btw-tarief definitief werd vastgesteld op 6 % vanaf 1 april 2023²⁹.

5.3. SOCIAAL TARIEF

59. Het sociaal tarief voor elektriciteit en/of aardgas is een gunstiger tarief voor bepaalde categorieën personen of huishoudens. Het is hetzelfde voor alle energieleveranciers en voor het hele land³⁰. Dit tarief, dat elk kwartaal door de CREG wordt berekend op basis van de goedkoopste commerciële tarieven die door de energieleveranciers worden aangeboden, stelt de begunstigden, de "beschermde huishoudelijke afnemers" zoals gedefinieerd in de elektriciteits- en de gaswet, in staat om een voordelige prijs te betalen voor hun elektriciteits- en aardgasfactuur.

²⁶ Overeenkomstig de [Programmawet van 27 december 2004](#), artikel 429

²⁷ Idem.

²⁸ Idem.

²⁹ Voor professionele klanten werd het btw-tarief op aardgas verlaagd naar 6 % tussen 1 augustus 2022 en 30 juni 2022. Vanaf 1 juli 2023 wordt het weer verhoogd naar 21 %. Bedrijven die hoofdzakelijk elektriciteit en/of gas verbruiken voor niet-professionele doeleinden (zoals sociale huisvesting) zullen onderworpen zijn aan een verlaagd btw-tarief van 6 % voor elektriciteit en aardgas en aan de tarieven van het "bijzondere accijnsrecht op niet-professioneel verbruik". Dit betekent dat dit verbruik op dezelfde manier wordt belast (accijnzen en btw) als een huishoudelijke afnemer

³⁰ Voor meer informatie over het sociaal tarief: <https://www.creg.be/nl/consumenten/prijzen-en-tarieven/sociaal-tarief>

60. Sinds 1 juni 2020 is de opwaartse trend van het sociaal tarief aan een maximum gebonden. Het sociaal tarief voor elektriciteit mag immers niet met meer dan 10 % stijgen ten opzichte van het vorige kwartaal en niet met meer dan 20 % ten opzichte van het gemiddelde van de vorige vier kwartalen. Op analoge wijze mag het sociaal tarief voor aardgas niet met meer dan 15 % stijgen ten opzichte van het vorige kwartaal en niet met meer dan 25 % ten opzichte van het gemiddelde van de vorige vier kwartalen. Deze grenswaarden beschermen de begunstigden tegen scherpe prijsstijgingen op de energiemarkten en worden toegepast sinds het vierde kwartaal van 2020 voor aardgas, en tussen het eerste kwartaal 2021 en het tweede kwartaal 2023 voor elektriciteit³¹.

61. Zoals hierboven vermeld, is het systeem van het sociaal tarief in België een doeltreffende bescherming tegen energiearmoede voor kwetsbare verbruikers, aangezien het de begunstigde huishoudens in staat stelt het laagste energie-inspanningspercentage te leveren in vergelijking met de buurlanden.

62. Tussen 1 februari 2021 en 30 juni 2023 zijn de structurele categorieën van begunstigden van het sociaal tarief³² aangevuld met een tijdelijke categorie, namelijk de rechthebbenden van de verhoogde tussenkomst van het ziekenfonds (de zogenaamde "RVT"-klanten), met als doel bescherming te bieden aan de kwetsbare klanten die ten gevolge van de coronacrisis een inkomensdaling of -verlies hebben geleden. Deze tijdelijke uitbreidingsmaatregel zou oorspronkelijk op 31 december 2021 aflopen. Als gevolg van de stijging van de energieprijzen op de groothandelsmarkten sinds het derde kwartaal van 2021 heeft de federale regering echter meermaals beslist deze maatregel te verlengen, die nu zou aflopen op 30 juni 2023. Vanaf 1 juli 2023 krijgen "RVT"-klanten die hun recht op het sociaal tarief verliezen, het goedkoopste commerciële tarief van hun leverancier voor een periode van minimaal drie maanden.

6. MAATREGELEN AANBEVOLEN DOOR DE CREG

6.1. BEVORDEREN VAN COORDINATIE OP EUROPEES NIVEAU

63. In hun advies van 15 juni 2023 benadrukten de Adviesraad van de CREG en de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven dat *"om concurrentievervalsing tussen Europese landen te vermijden, Europese harmonisatie van het energiebeleid en de energieprijzen op middellange termijn de voorkeur verdient. We zijn immers van mening dat er op EU-niveau maatregelen moeten worden genomen om het concurrentievermogen van ondernemingen te behouden en een neerwaartse spiraal te vermijden. We dringen aan op een gecoördineerd Europees beleid om deze crisis aan te pakken en structurele oplossingen voor de lange termijn te vinden."*

64. De CREG stelt vast dat er de laatste jaren regelmatig aanpassingen zijn geweest aan de steunmechanismen die in België en de buurlanden werden ingevoerd, en dit zonder duidelijke coördinatie op Europees niveau. Deze relatieve instabiliteit leidt tot een relatief gebrek aan voorspelbaarheid van het concurrentievermogen van de energiefacturen tijdens het volgende jaar, zowel in België als in de buurlanden. In dit opzicht kan de CREG de aanbeveling van de Adviesraad van de CREG en de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven alleen maar onderschrijven.

³¹ Voor meer informatie over de berekening van het sociaal tarief, zie de driemaandelijke nota's die hierover op de website van de CREG worden gepubliceerd.

³² Voor meer informatie over de categorieën van begunstigden van het sociaal tarief zie de [website van de FOD Economie](#).

65. Teneinde minimale tijd te laten voor de totstandkoming van deze coördinatie op Europees niveau, zullen de aanbevelingen van de CREG in het kader van dit advies beperkt blijven tot het actief opvolgen van de evolutie van de vervoerstarieven in België en de buurlanden en het formuleren van eerste ideeën over de mogelijke invoering van een gunstig tariefsysteem.

6.2. DE EVOLUTIE VAN DE ELEKTRICITEITSTRANSMISSIENETTARIEVEN VAN NABIJ VOLGEN

66. In het licht van de opmerkingen in het vierde en vijfde hoofdstuk van dit advies op basis van de studie van de CREG en de gewestelijke regulatoren die samen met de consultants van PwC³³ werd uitgevoerd, is de CREG van oordeel dat het concurrentievermogen van de industriële verbruikers, en meer bepaald van de meest elektro-intensieve onder hen, bijzondere aandacht verdient..

67. Ongeacht het betrokken Belgische gewest hebben deze verbruikers hun concurrentiepositie de voorbije twaalf maanden zien verslechteren: de studie die in mei 2023 door de CREG en de gewestelijke regulatoren werd gepubliceerd, heeft immers, en zelfs rekening houdend met de aardgasfactuur, het bestaan van een concurrentienadeel op het vlak van de energiefactuur aangetoond voor de elektro-intensieve ondernemingen die in Wallonië en het Brusselse Gewest zijn gevestigd.

68. Hoewel het concurrentienadeel dat momenteel in Wallonië en het Brusselse Gewest³⁴ wordt vastgesteld uiteraard zou kunnen worden weggewerkt door maatregelen die door de gewestelijke overheden moeten worden genomen, bijvoorbeeld op basis van het in Vlaanderen ingevoerde systeem en op basis van Europese wetgeving, zou de aanzienlijke stijging van de vervoerstarieven voor elektriciteit die in België in de periode 2024-2027 wordt verwacht, de concurrentiepositie van de Belgische elektro-intensieve verbruikers mogelijk verder kunnen verzwakken, ongeacht het gewest waarin ze gevestigd zijn.

69. Mocht de inhoud van het tariefvoorstel dat Elia op 10 mei 2023 aan de CREG heeft overgemaakt ongewijzigd ³⁵ zijn goedgekeurd, dan zou er tussen nu en 1 januari 2024 een stijging van de vervoerstarieven van ongeveer 50 % worden genoteerd en tussen nu en 1 januari 2027 een stijging van ongeveer 140 %. Zo zou een industriële verbruiker aangesloten op het 380/220/150 kV-net³⁶ zijn factuur zien stijgen met ongeveer € 2,5/MWh tegen 1 januari 2024 en met ongeveer € 6,4 €/MWh tegen 1 januari 2027. Een industriële verbruiker aangesloten op het 70/36/30kV-net ³⁷ zou zijn factuur zien stijgen met ongeveer € 3,9/MWh tegen 1 januari 2024 en met ongeveer € 11,3/MWh tegen 1 januari 2027.

³³ De CREG wijst er echter op dat de verhogingen van het bijzondere accijnsrecht tijdens de eerste helft van 2023 waarschijnlijk een negatieve impact hebben gehad op het concurrentievermogen van de kmo's en de koopkracht van de huishoudens in vergelijking met de situatie die wordt voorgesteld in de studie van de CREG en de gewestelijke regulatoren die samen met PwC werd uitgevoerd, en waarin de situatie in januari 2023 wordt geanalyseerd

³⁴ Er moet echter worden benadrukt dat de industrie een zeer beperkte aanwezigheid heeft in het Brussels gewest, wat het belang van deze bevinding in dit gewest relativeert.

³⁵ De komende weken zal de CREG de redelijkheid van deze tariefverhogingen moeten controleren

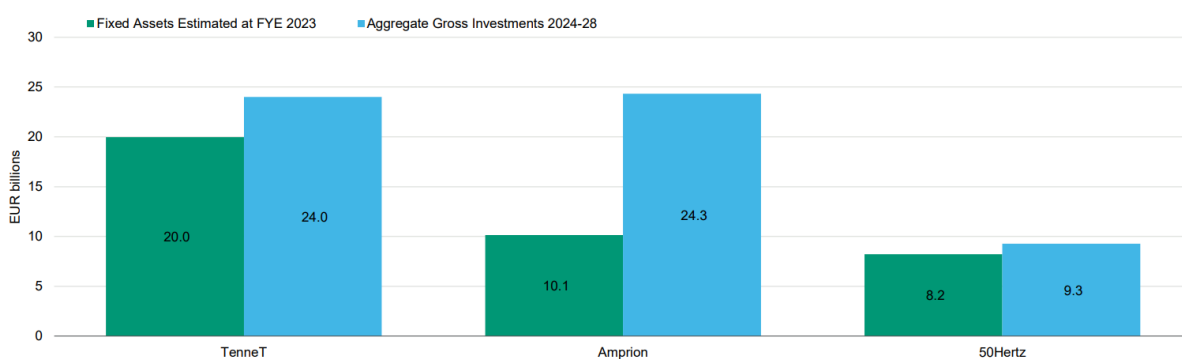
³⁶ Dit is het geval voor de klanten E3 en E4 in de studie van de CREG en de gewestelijke regulatoren die samen met PwC werd uitgevoerd, met een verbruik van respectievelijk 100.000 en 500.000 MWh/jaar.

³⁷ Dit is het geval voor klant E2 in de studie van de CREG en de gewestelijke regulatoren die samen met PwC werd uitgevoerd, met een verbruik van 25.000 MWh/jaar

70. Er dient op gewezen te worden dat er voor de komende jaren ook ambitieuze investeringsprogramma's gepland staan voor de transmissienetten van bepaalde buurlanden: die zullen de komende jaren onvermijdelijk leiden tot een stijging van de vervoerstarieven die in die buurlanden worden aangerekend en die mogelijk hoger zal liggen dan de prijsstijging in België.

71. In Duitsland zouden, zoals blijkt uit onderstaande figuur 8, grote investeringsprogramma's de waarde van het gereguleerd actief (RAB) van transmissienetbeheerders zoals 50Hertz en TenneT tegen 2028 moeten verdubbelen, zoals het geval is voor Elia Transmission Belgium. In het geval van netbeheerder Amprion wordt een bijna verdrievoudiging van de waarde van het gereguleerd actief (RAB) verwacht tegen 2028. Hoewel de toekomstige vervoerstarieven die in Duitsland zullen worden gefactureerd nog niet bekend zijn, zal de omvang van deze investeringsprogramma's onvermijdelijk een aanzienlijk opwaarts effect hebben op de vervoerstarieven die aan de gebruikers van het Duitse transmissienet worden aangerekend.

Tabel 8: omvang van de investeringsprogramma's van drie Duitse transmissienetbeheerders

Estimated fixed assets at year-end 2023 and aggregate investments are based on Moody's estimates and companies' reports and announcements. For TenneT the estimate relates solely to the German operations.

Source: Moody's Investors Service, Company reports and presentations

72. In Nederland heeft TenneT al een verhoging van de vervoerstarieven aangekondigd van 80 % tot 135 % tegen 1 januari 2024³⁸. Hoewel er nog veel onzekerheid bestaat over de hoogte van deze latere verhogingen, verwacht TenneT daarna bijkomende tariefverhogingen van 15 %/jaar in 2025 en 2026

73. In Duitsland, Nederland en Frankrijk werden enkele jaren geleden verlagingsmechanismen voor de transmissietarieven ingevoerd om bepaalde categorieën industriële verbruikers te beschermen. Hoewel de Nederlandse regulator in mei 2023 zijn voornemen kenbaar maakte om de huidige gunstige tariefregeling vanaf 2024 af te schaffen³⁹, is het niettemin waarschijnlijk dat bepaalde categorieën verbruikers in Frankrijk en Duitsland in 2024 nog steeds zullen kunnen profiteren van gunstige tariefregelingen die verlagingen tot 90 % mogelijk maken.

74. Daardoor zou de verwachte stijging van de Belgische vervoerstarieven vanaf 2024 kunnen bijdragen tot een verzwakking van de concurrentiepositie van bepaalde Belgische industriële verbruikers, in het bijzonder ten opzichte van hun concurrenten in Duitsland en Frankrijk.

75. De CREG zal dus van nabij de beslissingen volgen die de komende maanden zullen worden genomen over de vervoerstarieven in de buurlanden, zowel wat betreft het niveau ervan als de wijzigingen aan de gunstige tariefregelingen in het buitenland.

³⁸ <https://www.tennet.eu/nl/nieuws/tennet-verwacht-verdere-stijging-transporttarieven-2024>

³⁹ <https://www.acm.nl/nl/publicaties/acm-2024-geen-volume-korting-meer-voor-grootverbruikers-van-elektriciteit>

6.3. ONDERZOEKEN VAN DE INVOERING VAN EEN GUNSTIG TARIFAIR REGIME

76. Indien de verhoging van de Belgische vervoerstarieven over de periode 2024-2027 duidelijk leidt tot het ontstaan van een concurrentienadeel (dat waarschijnlijk in de eerste plaats de elektro-intensieve industriële verbruikers zal treffen), zal de CREG de invoering aanbevelen van een gunstige tariefregeling voor de elektro-intensieve verbruikers, zodat ze kunnen profiteren van een verlaging van de vervoerstarieven die de CREG goedkeurde.

77. De CREG beveelt aan om te wachten op de beslissing die ze van plan is te nemen in november 2023 met betrekking tot de transmissienettarieven voor elektriciteit die in België zullen worden gefactureerd tijdens de periode 2024-2027, om te beoordelen of het opportuun is om de nodige voorbereidende werkzaamheden te starten vóór de publicatie van de resultaten van de volgende prijsvergelijking die de CREG zal uitvoeren met de gewestelijke regulatoren, die uiterlijk gepland is op 15 mei 2024. Naast het verschaffen van duidelijkheid over de tariefstijgingen die in België zullen worden vastgesteld voor de periode 2024-2027, zal deze tijd van afwachten ook meer informatie verschaffen over de vervoerstarieven die in 2024 in de buurlanden zullen worden toegepast.

78. Los hiervan is de CREG van mening dat het nu al de moeite loont om enkele belangrijke kenmerken van deze mogelijk gunstige tariefregeling onder de aandacht te brengen.

6.3.1. Enkel van toepassing op elektro-intensieve verbruikers⁴⁰

79. Aangezien de definitie van "elektro-intensieve verbruiker" momenteel niet bestaat in de elektriciteitswet, zou een eerste concrete stap erin bestaan om op basis van precieze economische criteria te definiëren welke industriële verbruikers als elektro-intensief kunnen worden beschouwd.

80. Deze oefening moet worden uitgevoerd in overleg met de relevante vakbonds- en werkgeversfederaties rekening houdend met de criteria die door de buurlanden en de Europese Commissie worden gebruikt om elektro-intensieve consumenten te identificeren.

81. Voor zover mogelijk beveelt de CREG aan om deze definitie te baseren op vrij toegankelijke gegevens, zoals de gegevens uit de jaarrekeningen neergelegd bij de Balanscentrale van de Nationale Bank van België. Door zich te baseren op vrij toegankelijke informatie die vooraf gecertificeerd werd door auditors, zal dit voorstel elke derde partij, zowel een administratie als een leverancier, in staat stellen om na te gaan of een bepaalde verbruiker wel degelijk een "elektro-intensieve verbruiker" is en dus in aanmerking komt voor de steunmaatregel. Dit zal het administratieve toezicht op deze steunmaatregel vergemakkelijken en de daarmee gepaard gaande kosten beperken.

82. Deze definitie van "elektro-intensieve verbruiker" moet samen met een tariefriichtlijn in artikel 12, §5, in de elektriciteitswet worden opgenomen.

6.3.2. Enkel van toepassing op verbruikers aangesloten op het transmissienet

83. Er moet aan herinnerd worden dat, gezien het principe van tariefcascade, deze gunstige tariefregeling, waartoe op federaal niveau wordt besloten, alleen zou gelden voor de verbruikers die zijn aangesloten op het transmissienet en op de netten met een transmissiefunctie. Aangezien de

⁴⁰ Als niet-elektro-intensieve bedrijven geen concurrentieproblemen hebben, zoals nu het geval is.

gewesten bevoegd zijn voor de distributietarieven, kunnen enkel zij de tarieven voor de verbruikers die zijn aangesloten op het distributienet vastleggen.

6.3.3. Verschillend van de régimes ingevoerd in de buurlanden

84. Deze gunstige tariefregeling voor elektro-intensieve verbruikers zou noodzakelijkerwijs verschillen van de mechanismen voor verlaging van de vervoerstarieven die in Duitsland, Nederland en Frankrijk zijn ingevoerd voor bepaalde categorieën industriële verbruikers. Zoals blijkt uit de studie die in mei 2023 door de CREG en de gewestelijke regulatoren werd gepubliceerd, zijn de begunstigen van deze verlagingen van de transmissietarieven de industriële afnemers met een *baseload*-afnameprofiel (in Duitsland), met afnames die hoofdzakelijk tijdens de daluren plaatsvinden (in Nederland) of die een *baseload*-afnameprofiel hebben, ofwel afnames die hoofdzakelijk tijdens de daluren gebeuren (in Frankrijk).

85. In 2018 hebben de CREG en Elia een simulatie gemaakt van de impact die de geldende steunmechanismen in Duitsland en Nederland zouden hebben op de rechtstreekse klanten van Elia⁴¹. Op verzoek van de minister van Energie werden de simulaties uitgevoerd in de veronderstelling dat de invoering van deze steunmechanismen niet zou leiden tot een verhoging van de facturen van de andere rechtstreekse klanten van Elia die niet van deze steunmechanismen profiteren.

86. Wat het steunmechanisme betreft dat momenteel in Duitsland van kracht is, hebben de uitgevoerde simulaties aangetoond dat, indien dit in België zou worden toegepast, slechts een zeer beperkt deel van de rechtstreekse klanten van Elia (cf. 8,6 % van de toegangspunten⁴²) zou kunnen profiteren van zeer grote verminderingen van de transmissietarieven (cf. tussen 80 en 90 % vermindering). Het tarieftekort dat op andere gebruikerscategorieën moet worden afgewenteld, wordt geraamd op € 17 miljoen per jaar. In de veronderstelling dat dit tekort volledig wordt doorgerekend aan de distributienetbeheerders, zou dit kunnen leiden tot een geraamde stijging van € 1,5 tot € 3 per jaar voor een huishouden (cf. 3.500 kWh/jaar). In hun analyse hebben de CREG en Elia er ook op gewezen dat de implementatie in België van het steunmechanisme dat momenteel in Duitsland van kracht is, ongewenste perverse effecten zou kunnen hebben. Zoals het Duitse ministerie van Energie en Economische Zaken⁴³ heeft benadrukt, zal het Duitse steunmechanisme, aangezien het de begunstigen ertoe aanzet onder alle omstandigheden een profiel te volgen dat zo *baseload* mogelijk is, waarschijnlijk de ontwikkeling van de flexibiliteit van een deel van de vraag afremmen. Met de invoering van een steunmechanisme dat vergelijkbaar is met het Duitse, zouden de Belgische begunstigen van een dergelijk steunmechanisme er in de toekomst dus toe worden aangezet hun afname niet te verminderen in perioden waarin de bevoorradingszekerheid van het land in gevaar is en hun afname niet te verhogen in perioden van incompressibiliteit, d.w.z. wanneer de in het net geïnjecteerde elektriciteit aanzienlijk groter is dan de afname uit het net, wat indruist tegen de

⁴¹ Soortgelijke simulaties konden niet worden uitgevoerd voor het steunmechanisme dat destijds in Frankrijk van kracht was omdat de gegevens die nodig zijn voor de berekening van de elektro-intensiteitsindicatoren niet beschikbaar waren. Net als de Nederlandse en Duitse mechanismen zal het Franse mechanisme waarschijnlijk de ontwikkeling van flexibiliteit van een deel van de vraagzijde en investeringen in lokale elektriciteitsproductie-eenheden (in voorkomend geval van hernieuwbare energie) afremmen.

⁴² De CREG wijst erop dat, op basis van de criteria voor de elektro-intensiteit zoals bepaald in de EEAG-richtlijnen van de Europese Commissie, een deel van deze 8,6 % toegangspunten verbonden zijn met verbruikers die niet als elektro-intensief kunnen worden beschouwd, terwijl 54 % van de toegangspunten tot het netwerk als verbonden met elektro-intensieve verbruikers kunnen worden beschouwd.

⁴³ *German Federal Ministry for economic affairs and energy, An electricity market for Germany's energy transition – White paper*, juillet 2015, p.66-67 (https://www.bmwk.de/Redaktion/EN/Publikationen/whitepaper-electricity-market.pdf?__blob=publicationFile&v=10)

German Federal Ministry for economic affairs and energy, *An electricity market for Germany's energy transition – Green paper*, oktober 2014, p.24 (http://pfbach.dk/firma_pfb/gruenbuch-gesamt-englisch_oct_2014.pdf)

nagestreefde doelstelling inzake balanceren van het net. Dit mechanisme kan tot slot ook een rem zetten op de investeringen in lokale elektriciteitsproductie-eenheden (in voorkomend geval hernieuwbare energie), aangezien deze uitrustingen een impact kunnen hebben op de minimumhoeveelheden energie die nodig zijn om de vrijstellingsmaatregelen te kunnen genieten en/of het afnameprofiel volatieler kunnen maken.

87. Wat het steunmechanisme betreft dat momenteel in Nederland van kracht is, hebben de uitgevoerde simulaties aangetoond dat slechts een beperkt deel van de rechtstreekse klanten van Elia (cf. 26 % van de toegangspunten⁴⁴) zou kunnen profiteren van mogelijk zeer grote verminderingen van de transmissietarieven (cf. tussen 0 en 90 % vermindering). Het tarieftekort dat op andere gebruikerscategorieën moet worden afgewenteld, wordt geraamd op € 21 miljoen per jaar. In de veronderstelling dat dit tekort volledig wordt doorgerekend aan de distributienetbeheerders, zou dit kunnen leiden tot een geraamde stijging van € 2 tot € 4 per jaar voor een huishouden (cf. 3.500 kWh/jaar). Het Nederlandse model biedt enkele oplossingen voor de in het Duitse model vastgestelde nadelen, met name door rekening te houden met de mogelijke aanwezigheid van lokale productie en door een progressief en lineair degressiviteitspercentage toe te passen op basis van het verbruik van de industriële site. Een van de nadelen van het Nederlandse model is dat het complexer is en gericht is op de daluren. In dit verband moet de vraag worden gesteld of in het elektriciteitssysteem dat momenteel een revolutie doormaakt, een onderscheid tussen periodes van daluren en van piekuren nog wel relevant is, dan wel of integendeel niet moet worden gestreefd naar een grotere flexibiliteit in het afnameprofiel, afhankelijk van de op dat moment beschikbare productie. Het is onder andere om die reden dat de Nederlandse regulator, ACM, onlangs heeft besloten dat dit mechanisme niet langer gerechtvaardigd is: ACM heeft dan ook aangekondigd het mechanisme vanaf 2024 te willen afschaffen⁴⁵.

Voor de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas:

Laurent JACQUET
Directeur

Andreas TIREZ
Directeur

Koen LOCQUET
Wvd. Voorzitter van het Directiecomité

⁴⁴ De CREG wijst erop dat, op basis van de criteria voor de elektro-intensiteit zoals bepaald in de EEAG-richtlijnen van de Europese Commissie, een deel van deze 26 % toegangspunten verbonden zijn met verbruikers die niet als elektro-intensief kunnen worden beschouwd, terwijl 54 % van de toegangspunten tot het netwerk als verbonden met elektro-intensieve verbruikers kunnen worden beschouwd.

⁴⁵ <https://www.acm.nl/nl/publicaties/acm-2024-geen-volume-korting-meer-voor-grootverbruikers-van-elektriciteit>